

Η συλλογή με τα παλιά
επιτραπέζια ρολόγια
- το παλαιότερο είναι
των αρχών του 20ού αιώνα.

Νίκος Σιδερής, ωρολογοποιός

«Η ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ Ο ΣΤΟΧΟΣ»

Εναν αιώνα ιστορίας έχει αυτό το μικροσκοπικό εργαστήριο ωρολογοποιίας στην καρδιά της Αθήνας. Ωρολογοποιός τρίτης γενιάς, ο σημερινός ένοικός του απέρριψε μια δελεαστική πρόταση από ελβετική εταιρεία, επιλέγοντας να συνεχίσει την οικογενειακή παράδοση.

1. Ο Νίκος Σιδερίης με τον πατέρα του, επισκευάζοντας το ρολόι του Αστροσκοπίου.
2. Ο Γιάννης Σιδερίης σε νεαρή ηλικία.
3. Ο παππούς, Νικόλαος Σιδερίης, το 1928, στο κατάστημα που μόλις είχε ανοίξει.
4. Γαλλικό επιτραπέζιο ρολόι του 19ου αιώνα - ένα από τα σπάνια κομμάτια που αποκατούν νέα ζωή στο εργαστήρι.
5. Συλλογή ρολογιών τσέπης, που χρονολογούνται από τα μέσα του 19ου αιώνα έως και τη δεκαετία του '70.

Μέσα στο μικρό εργαστήριο της οικογένειας Σιδερίη, που βρίσκεται στην οδό Βουλής 8, πλάι στη Στοά Εμπόρων στο Σύνταγμα, ο νους σου ταξιδεύει κατευθείαν στον πίνακα του Νταλί «Εμμονή της μνήμης». Σε αυτόν με τα πολλά ρολόγια που λιώνουν καθώς κρέμονται από γυμνά κλαδιά και δέντρα μέσα σε ένα σχεδόν ερημικό τοπίο. Μόνο που εδώ τα αμέτρητα, μέσα στον περιορισμένο χώρο (μόλις 25 τ.μ.), ρολόγια όχι μόνο δεν λιώνουν, αλλά αντίθετα «ξεναζω-ντανεύουν» μαζί με τις μνήμες που κουβαλούν.

Ο 35χρονος Νίκος Σιδερίης, καθισμένος πίσω από τον πάγκο του, αφοσιωμένος σε αυτό που κάνει, επισκευάζει με ταχυδακτυλουργικές κινήσεις ένα σπασμένο ρολόι που του έφερε ένας Ελβετός ο οποίος μετακόμισε στην Ελλάδα πρόσφατα. «Το ρολόι έσπασε κατά τη μετακόμιση», λέει και συνεχίζει τη δουλειά του. Ομως το μάτι του επισκέπτη, που περιεργάζεται αχόρταγα το χώρο, στέκεται πάνω στο μεγάλο ξύλινο επιδαπέδιο ρολόι, πίσω από την πλάτη του. «Είναι ένα κλασικό γερμανικό Junghans (Γιούνγκχανς). Το έφερε ο παππούς από τη Γερμανία το 1928, όταν άνοιξε το κατάστημα, το έβαλε εκεί και από τότε δεν έχει φύγει από τη θέση του. Είναι η αγάπη μας και το σήμα κατατεθέν του μαγαζιού».

Ωρολογοποιός τρίτης γενιάς, ο Νίκος διηγείται με υπερηφάνεια ότι ο παππούς του, κατασκευάζοντας ένα ρολόι, κατάφερε να δώσει με ακρίβεια την πρώτη ώρα Ελλάδος από το Λόφο των Νυμφών του Αστρο-

σκοπίου, αυτή που ανακοινώθηκε από τον πρώτο Ραδιοφωνικό Σταθμό των Αθηνών, στο Ζάππειο, το 1938. «Ο παππούς γεννήθηκε στην Κωμική της Νάξου το 1893, ένα από τα έντεκα παιδιά της οικογένειας Σιδερίη. Στις αρχές του 20ού αιώνα, όταν τελείωσε το Δημοτικό, έφυγε για την Αθήνα. Η αγάπη του για τις μηχανές τον οδήγησε κοντά σε γνωστό ωρολογοποιό της πρωτεύουσας, όπου έμαθε καλά την τέχνη. Ο παππούς ήταν ταλαιπωρημένος άνθρωπος -όπως εξάλλου όλοι οι άνθρωποι της γενιάς του- γιατί βίωσε δύσκολες στιγμές της χώρας. Υπηρέτησε στον στρατό εννέα χρόνια, πήρε μέρος στους Βαλκανικούς Πολέμους και στον Α' Παγκόσμιο, βρέθηκε για τρία χρόνια αποκλεισμένος στη Γερμανία. Αυτή ήταν και η περίοδος την οποία εκμεταλλεύτηκε για να εμβαθύνει σημαντικά τις γνώσεις του στον τομέα της ωρολογοποιίας και ειδικότερα στους μηχανισμούς των μεγάλων ρολογιών που τοποθετούνταν στα κτίρια. Ενα τέτοιο υπάρχει στο καμπαναριό στον προαύλιο χώρο της εκκλησίας της Θεοσκεπαστής, στη γενέτειρά του. Το έφτιαξε και το δώρισε ο ίδιος στο χωριό του το 1960. Επιστρέφοντας από τη Γερμανία, άνοιξε αυτό το κατάστημα. Πωλούσε, επισκευάζει και εγκαθιστούσε ρολόγια σε κωδωνοστάσια και σε δημόσια κτίρια. Δικής του κατασκευής ήταν το ρολόι του παλαιού αεροδρομίου του Ελληνικού και της Παναγίας της Τήνου, καθώς και αυτό στη Σχολή Ευελπίδων, στο παλιό Zonar's, στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, στην Παλιά Βουλή και σε άλλα κεντρικά δημόσια κτίρια της πό-

4

5

λης. Με λίγα λόγια, ο παππούς έφερε την τέχνη της ωρολογοποιίας στην Ελλάδα, την οποία μετά το θάνατό του, το 1976, τη συνέχισε ο πατέρας μου Γιάννης Σιδερής και κατόπιν εγώ».

Η ενασχόληση του Νίκου με την ωρολογοποιία είναι μια συνειδητή επιλογή και όχι η αυτονόητη συνέχιση της οικογενειακής παράδοσης: «Από μικρός μαστόρευα. Μου άρεσε να φτιάχνω, να χαλάω, έπιαναν τα χέρια μου. Δεν με πίεσε κανείς, ο πατέρας μου με παρότρυνε να σπουδάσω ό,τι ήθελα και να επιλέξω το επάγγελμά μου. Μάλιστα, δεν με άφηνε να έρχομαι στο εργαστήριο, γιατί πείραζα τα πάντα και εκνευριζόταν (γέλια). Επέλεξα συνειδητά να συνεχίσω τη τέχνη. Δεν μπορούσα να γυρίσω την πλάτη στην ιστορία της οικογένειάς μου. Ηθικά και συναισθηματικά δεν είχα άλλη επιλογή».

Μόλις τελείωσε το λύκειο, σπούδασε ωρολογοποιία σε δημόσιο ΙΕΚ και κατόπιν παρακολούθησε σεμινάρια από Ελβετούς ωρολογοποιούς. Μάλιστα, απέρριψε μια πρόταση από ελβετική εταιρεία και ένα συμβόλαιο που θα του απέφερε αρκετές χιλιάδες ευρώ το μήνα, για να παραμείνει στην οικογενειακή επιχείρηση: «Δεν ξέρω αν έκανα καλά. Αν έφευγα, πιθανόν να μην ξαναγυρνούσα. Τα χρήματα όντως ήταν πολλά, αλλά οι αξίες δεν έχουν τιμή», συμπληρώνει.

Στο εργαστήριο της οικογένειας Σιδερή επισκευάζονται και συντηρούνται ρολόγια παντός είδους, παλαιά και σύγχρονα, τσέπης και χειρός,

Ο παππούς Σιδερής είχε κατασκευάσει τα ρολόγια του αεροδρομίου του Ελληνικού, της Παναγίας της Τήνου, της Παλαιάς Βουλής, του Zonar's και άλλα.

τοίχου και επιδαπέδια, όπως αυτό που τραβάει το βλέμμα μας σε κάποια γωνιά. Ενα επιδαπέδιο γαλλικού τύπου «Grandfather's», ηλικίας 120 ετών, τα αποκαλούμενα στο χώρο της αντίκας ως «ρολόγια του παππού», που έχουν ανεκτίμητη αξία γιατί άρχισαν να κατασκευάζονται τον 18ο αιώνα. Την ίδια αξία έχουν και τα ανταλλακτικά όλων των παλαιών ρολογιών, που τείνουν πια να γίνουν δυσεύρετα. «Ευτυχώς, πάντα προνοούσαμε για ανταλλακτικά, ώστε να έχουμε απόθεμα. Κρατάμε εξαρτήματα και από παλιά ρολόγια που δεν επισκευάζονται. Δεν μας αρέσει να καταφεύγουμε σε πατέντες και καλό είναι να μην υπάρχουν. Δεν προσαρμό-

Ο Νίκος, ενώ επισκευάζει το μηχανισμό επιτραπέζιου ρολογιού Zenith της εποχής του Μεσοπολέμου.

ζεις τη μηχανή πάνω στο ανταλλακτικό. Το ανταλλακτικό προσαρμόζεις πάνω στη μηχανή», εξηγεί.

Ο Νίκος Σιδεράς θεωρεί την πιο δύσκολη δουλειά που έχει αναλάβει έως τώρα την αναπαλαίωση και την επισκευή του ωρολογιού του μουσείου του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, αυτού που έδωσε την πρώτη ώρα Ελλάδος στο ραδιόφωνο. «Το παραλάβαμε το 2012 και μετά από δύο χρόνια, τον Σεπτέμβριο του 2014, καταφέραμε με τον πατέρα μου να το κάνουμε να λειτουργήσει. Είναι ένα σημαντικό κομμάτι της ιστορίας της Αθήνας και αυτή ήταν μια πολύ δύσκολη δουλειά, γιατί επρόκειτο για ένα επιστημονικό όργανο που είχε πολλά σπασμένα εξαρτήματα».

Από το εργαστήριο έχουν περάσει ρολόγια των οικογενειών Μεταξά, Αβέρωφ, Δραγούμη, Μαυροκορδάτου κ.ά. Το παλαιότερο που επισκευάστηκε μέσα εκεί ήταν ένα καταπληκτικό ρολόι τοίχου από την Ολλανδία του 1750, που είχε έναν και μοναδικό δείκτη, πράγμα σπάνιο πια. Το έφερε ένας Έλληνας συλλέκτης τον Σεπτέμβριο του 2014. Όσο για το ωραιότερο; «Όλα είναι ωραία, καθένα έχει την ιστορία του, την τέχνη του, το χαρακτήρα του και την αγάπη του. Τουλάχιστον εγώ δεν μπορώ να ξεχωρίσω κάποιο. Όταν τα επισκευάζω και τα επιστρέφω στους κατόχους τους, συγκινούμαι πολύ όταν μου λένε πως τους ξύπνησα μνήμες και ήχους των παιδικών τους χρόνων».

Ο νεαρός ωρολογοποιός έχει στα άμεσα σχέδιά του να δημιουργήσει ένα δικό του ρολόι από το μηδέν, και συγκεκριμένα ένα ρολόι τοίχου. Αυτή είναι μια επιθυμία που θεωρεί πως θα την ικανοποιήσει σε βάθος χρόνου. Εκτός από το χρόνο, που τον κυνηγάει, ο άλλος του αντίπαλος είναι η μετρίότητα. Αυτήν πολεμά και εναντίον αυτής θέλει να βάλει τη σφρα-

γίδα του. «Η ωρολογοποιία είναι μια δουλειά που φτάνει τον τεχνίτη στα όριά του. Πρέπει να φτάσεις στην τελειότητα, αυτός είναι ο στόχος. Δεν υπάρχει μέτριο. Ή δουλεύει το ρολόι ή δεν δουλεύει. Μπορεί να δουλεύεις μέρες ολόκληρες και να χρειαστεί να ξαναλύσεις το ρολόι που έφτιαξες και να το πιάσεις από την αρχή. Γι' αυτό χρειάζεται υπομονή, αγάπη και μεράκι, ειδικά το έχεις χάσει το στοίχημα».

Ο Νίκος Σιδεράς έχει αναπτύξει μια ιδιαίτερη σχέση με το χρόνο. Μια σχέση αλληλεπίδρασης που μεταλλάσσεται: «Με κυνηγάει και τον κυνηγώ (γέλια). Γενικά έχω πολύ καλή σχέση με το χρόνο και είμαι πολύ συνεπής, αν και δεν ξέρω αν τελικά ο χρόνος είναι πραγματικός. Άλλοτε υπάρχει, άλλοτε όχι, άλλοτε περνάει γρήγορα και άλλοτε σταματάει. Δεν έχω καταλήξει στο αν είναι ανθρώπινο δημιούργημα ή όχι». Παρ' όλα αυτά, έχει καταλήξει στο ποιο είναι τελικά το καλύτερο ρολόι του κόσμου: «Μα, φυσικά, αυτό που δουλεύει!».

Ο νεαρός ωρολογοποιός έχει στα άμεσα σχέδιά του να δημιουργήσει ένα δικό του ρολόι από το μηδέν, και συγκεκριμένα ένα ρολόι τοίχου.